

Természetesen, míg odáig jut, komoly elmélyedés és sok munka előzi meg a könyvtáros részéről. A statisztikus szerepe a könyvtár módszertani munkájában egyre fontosabb lesz. Az a felismerés, hogy a statisztikus a könyvtár főkönyvelője, akinek minden észrevétele éppúgy visszahat a könyvtár munkájára és irányítására, mint a vállalatokban és üze-

mekben — a könyvtárakban még nem tudatosodott eléggé. Pedig szerepe abban az arányban nő, ahogy a könyvtárak munkájában az olvasók igényeinek figyelembevétele, az olvasók igazi szolgálata szélesebb teret kap.

GERÓ GYULA

az Orsz. Széchenyi Könyvtár munkatársa

A karácsondi példa

A FÜGGETLENÍTETT NÉPKÖNYVTÁROSOK TAPASZTALATCSERÉJE

Ha nem »odavalósi« szállt le december 13-án a karácsondi állomáson a vonatról, bizonyára meglepődött, mert az ott várakozó helybeliek megkérdezték tőle, hogy az értekezletre jött-e? Meglephetette az idegent a feldíszített kultúrotthon homlokzatának messzefénylő villanyfelirata és a tanácsház késő este is világos ablakai is. Még vasárnap este tíz órakor is azért volt a hivatalában Polonkai Mátyás tanácselnök és Horváth Lívia tanácsitkár, mert e napon kezdődött Karácsondon az ország függetlenített népkönyvtárosainak háromnapos tapasztalatcseréje, s gondos figyelmük arra is kiterjedt, hogy a netalán későn érkezők elszállásolásáról gondoskodjanak. Úttörők is tartottak ügyeletet, ők kísérték szállásukra a vendégeket. Már ez is azt bizonyítja, hogy a karácsondi községi tanács tisztában van kormányunk programjával és a népkönyvtár jelentőségével, amit Polonkai tanácselnök meggyőződéssel hirdet is, hogy a kultúrotthon és a könyvtár a tanácsé, »mi egy család vagyunk és éppúgy gondunk a népművelés, mint a mezőgazdasági termelés fejlesztése, vagy a begyűjtés«.

— Látni kellett volna — mondja —, hogy az elszállásolás ügyében összehívott rendkívüli tanácsülés résztvevői mennyire örültek annak, hogy a község vendégül láthatja az országos tapasztalatcserére érkező könyvtárosokat... mert nálunk szeretik a kultúrotthont és a népkönyvtárat.

Tapasztalatcsere egy olyan községi könyvtárban, amellyel ennyire törődik a tanács, magában is nem mindennapi és tanulságos jelenség, de az sem érdektelen, hogy — miért éppen Karácsondot jelölték ki az országos tapasztalatcsere

színhelyéül. Hozzájárult ehhez az is, hogy a tanács, igen helyesen, a kultúrotthonban helyezte el a könyvtárat és természetesen a könyvtár példamutató munkája és az a példás összhang is, amellyel a két intézmény vezetője együttműködik, döntötte el, miért esett a választás Karácsondra.

Ahhoz, hogy egy népkönyvtár ilyen színvonalú kulturális munkával vegyen részt a kultúrforradalomban, szükséges az illetékes állami szervek támogatása, jelen esetben a községi tanácsé és a megyei könyvtaré, a hozzáértés és végül, de nem utolsó sorban, felvilágosultság és lelkesedés. Mivel Karácsond kultúrértében mindez föllelhető, azért rendezte itt a Népkönyvtári Központ a háromnapos tapasztalatcserét, amely december 15-én a tiszánai népkönyvtárban fejeződött be. A tapasztalatcsere a függetlenített népkönyvtárosok kívül meghívták a megyei könyvtárak módszertani munkatársait is.

A tapasztalatcsere megszervezésénél irányelvként szolgált Darvas József

A könyvtáros-tapasztalatcsere színhelye: a karácsondi népkönyvtár

népművelési miniszter múlt év őszén mondott beszámolója, amely azt is ki-mondotta, hogy »Meg kell szervezni az egyes járások, megyék között az eleven tapasztalatcserét. Bátorítani és népszerűsíteni kell a helyi kezdeményezéseket.«

A tapasztalatcsere sikeres lebonyo-lításában a tanácson kívül a gyöngyösi járási tanács (Turi Elemér népművelési előadó), a megyei könyvtár (Hegedüs András könyvtárvezető) és a megyei ta-nács támogatta a karácsondi és a tiszta-nánai népkönyvtárost. A kulturális munka megbecsülését mutatja az is, hogy az értekezlet első napján részt vett Fekszí elvtárs, a megyei tanács VB elnökhelyet-tese, Szöllösi elvtárs megyei népművelési ügyvezető és a gyöngyösi járás elnök-helyettese is.

Az értekezlet három napján mindössze két rövid előadás hangzott el. Sallai Ist-ván, az Országos Széchényi Könyvtár helyettes vezetője a falusi népkönyvtári munka néhány problémájáról beszélt, Ardó Mária, a Népkönyvtári Központ munkatársa pedig a gyermek- és ifjúsági olvasók körében végzett könyvtári munka tapasztalatairól és a népszerűsítő munkáról. Az értekezlet tapasztalatcseré-jellegének megfelelően, elsősorban a könyvtárosoké volt a szó és már az első napirendi ponthoz (a karácsondi könyv-tár helyzetének megvitatása saját tapasztalataik tükrében) a 37 résztvevőből 25-en szóltak hozzá, köztük 24 népkönyvtáros.

A megbeszélés elején Dán Gyula, a ka-rácsondi kultúrotthon igazgatója elmon-dotta, hogy mint pedagógus vette át a könyvtár vezetését 1951 decemberben. A könyvtárnak ekkor 4 olvasója és 80 könyve volt, a havi kölcsönzések száma pedig mindössze 14 volt. Felhasználta a könyvtárnépszerűsítés legváltozatosabb eszközeit: a tanács segítségével három könyvtári táblát helyezett el a község különböző pontjain, a tanácsuléseken, a tömegszervezetek rendezvényein felhívta a jelenlevőket a könyvtár látogatására, a szülők iskolája előadásaira könyveket vitt magával és kölcsönzött akkor is, amikor a szülőket látogatta. Igyekezett a könyvtárat otthonossá tenni és így si-került odaédesgetnie a dolgozókat. Be-kapcsolódott a SZFTE-előadásokba is, ki-állításokat rendezett és ott mindjárt köl-csönzött is. Egyes házakban diavetítéseket rendezett, utána pedig könyvköl-csönzést tartott. Munkájában aktívákra támaszkodott — különösen a DISZ-fia-

talok segítették, de ugyanakkor a DISZ is kapott támogatást a könyvtártól. Jó kapcsolatot teremtett a helyi pártszer-vezetettel, a tanáccsal és a tömegszerve-zetekkel. Amikor 1953. január 1-én átadta utódjának, feleségének a könyvtárat, 783 olvasója volt.

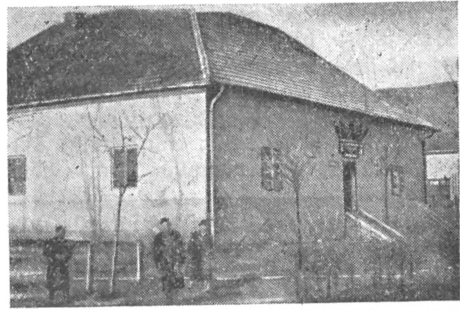
Dán Gyuláné könyvtáros beszámolójá-ban elmondotta, hogy hosszabb ideig a férje mellett dolgozott, mint aktíva, ön-állóan 1953. január 1 óta vezeti a könyv-tárat, Ezernél több olvasója van (a köz-ség lakosságának kb. 25 százaléka), 2500 könyve, tavaly november végéig 20293 kötetet kölcsönzött. A könyvtár nemrég kapta meg az új helyiségeket, a tanács póthitelt szerzett az építkezési mun-kákra. A kultúrotthon kézimunka-szak-körének segítségével függönyöket készí-tettek, amelyekhez a fonalat rendezvé-nyek bevételeiből biztosították. Heten-ként mesedélután van a könyvtárban. A »Kérdezz — felelekk«-esteken kiállításo-kat rendez. Munkájának hiányosságai, hogy nem foglalkozott eléggé az olvasók-kal és így többen egyedül olvasnak. Tervezi, hogy a kultúrotthon előtti téren a nyári olvasás céljára kultúrparkot lé-tesít, tervének megvalósítását a tanács támogatja.

A két rövid beszámoló után a könyv-tárosok megnézték a könyvtárat. A bejá-rat előcsarnokba vezet, innen egymással szembe nyílik két ajtó, az egyik a köl-csönző-raktárhelyiségbe, a másik a klub-szerű olvasóterembe. Az előcsarnok tu-lajdonképpen propagandaterem. A fal mellett körben, mellmagasságban ferde-esésű tárló van, amelybe a könyvtár füzetkatalogusának lapjait helyezték el, a betűrendes szépirodalmi, ifjúsági, po-litikai, ismeretterjesztő műveket feltűn-tető lapokat. Körbejárva a helyiséget a fal mentén, bárki könnyen kiírhatja ma-gának a kívánt könyvek adatait. A ka-talogus használatának nagyon egyszerű és alkalmas módja ez. Az olvasók ugyan-ezt a katalógust fűzve megtalálják a kölcsönzőben. A terem falait izléses és ötletes plakátok, grafikonok díszítik, a község életéből vett adatokkal, amelyek gazdasági és kulturális fejlődésünket szemléltetik. Az egyik plakát pl. a templomtornyot ábrázolja, mellérájozva, hogy hány méterrel magasabb könyv-torony lenne abból, ha a könyvtár köteteit egymásra raknák. Egy pla-kát néhány számmal és egy-két ügyes tussvonással figyelmezteti a látogatót,

hogy miként emelkedett Karácsondon a kerékpártulajdonosok száma, egy másik plakát pedig hasonló módszerrel a rádió-előfizetők számának növekedéséről tájékoztat. Egy üvegszekrény felső részében ponyvakönyveket, füzeteket látunk, alsó részében pedig azokat meséskönyveket, amelyeket a ponyvafüzetek beszállítói kapnak a könyvtártól. Mivel a könyvtár öt ponyváért egy mesefüzetet ad, a gyerekek az egész faluban felkutatják a ponyvairodalom rejtőző példányait és lelkenedve szolgáltatják be a könyvtárba. Az új mesefüzeteket rendezvények bevételeiből vásárolják.

A propagandateremben kiállítási állványt, sajtótáblát, a kultúrotthonnak és a könyvtárnak járó hírlapok és folyóiratok fejléceit bemutató táblát és különféle szemléltető agitációs eszközöket találunk. A tapasztalatcsere résztvevői megnézték a kölcsönző- és raktárhelyiségben a könyvállományt, a nyilvántartásokat és a raktári rendet. Joggal kifogásolták, hogy a kölcsönzőlapokat nem lejárati szerint tartják nyilván. Az olvasóteremben nemcsak könyvet és folyóiratot olvashatnak a dolgozók, hanem rádiót hallgathatnak és sakkozhatnak is. Itt láthatók a szakkörök kiállításai. Megfigyelhető azonban, hogy az olvasóteremben tartózkodók igyekeznek egymást szórakoztatni nem zavarni. A kölcsönzőhelyiségbe a gyerekek is levett kalappal lépnek és ott csendben várják, amíg rájuk kerül a sor. Kövecses elvtárs (Győrszentiván) és Donauer elvtárs (Csesztreg) meg is állapították, hogy a felnőtt és gyermekolvasók fegyelmezettsége a könyvtár nevelőmunkáját is bizonyítja.

Az értekezlet résztvevői a könyvtár megtekintése után elmondották véleményüket a látottakról és beszámoltak saját munkájukról. Sok ötlet, javaslat, probléma vetődött fel és sok új módszerről számoltak be. Kövecses Mihály (Győrszentiván) a jó olvasóknak lemezt küld a hangos híradóban, Czifra Jánosné (Bajót) a legjobb olvasókat kiírja a Büszkeségtáblára. Vető Györgyné (Kecel) könyveket ad ki a fodrászüzletbe, így a várakozók jó könyveket olvashatnak és közülük nem egy, mivel nem tudja végigolvasni a könyvet, beiratkozik a könyvtárba. A szülőotthonban olvasókört szervezett. Az iskolákat úgy kapcsolta be a könyvtári munkába, hogy minden osztályban szervezett egy könyvtárfelelőst az olvasómozgalom fellendítésére. Ferencz Rudolf

A tiszánánai népkönyvtárban fejzödött be a tapasztalatcsere

(Salgótarján) a megye egyik legjobb népkönyvtárának, a somoskőújfalusi könyvtárnak tapasztalatait közölte: külön táblára írják ki azoknak az olvasóknak a nevét és címét, akik késedelmesen hozzák vissza a könyvet és így nem egy esetben az ifjú olvasók maguk gondoskodnak a könyvek visszaszerzéséről. Fülöp József (Balatonfüred) a község különböző helyén állandóan rendez kiállításokat üzletek kirakataiban és egybeült. Luczi Józsefné (Békés) az olvasókkal közösen könyvborítólapokat készített, hogy így védje a kikölcsönzött könyveket a rongálódástól. Árvay Kálmánné (Jászapáti) munkáját a kívánságkönyv segítette elő. Czihák József (Izsák) vásárnaponként sajtóismertetést tart a könyvtárban, Donauer László (Csesztreg) szintén. A tapasztalatcsere harmadik napján a résztvevők a tiszánánai könyvtárat tekintették meg, amelyen szintén meglátszik a helyi szervek gondoskodása. A könyvtár két szép tágas helyiségből áll, tele színes díszítésekkel. Szemléltető propagandájának azonban az a hiányossága, hogy általános jellegű, nem használja fel a helyi adatokat. A megbeszélésen részt vett és felszólalt a községi pártszervezet titkára, Barna András, továbbá Pócs Sándor kultúrotthon-igazgató, valamint a DISZ titkára. Erdélyi Béla jó munkája eredményeként könyvtárának 1100 olvasója van, a múlt év november 30-ig 19.217 kötetet kölcsönzött. A »Kövessétek példáját«-tábla arra hívja fel a figyelmet, hogy az olvasók könyveket ajándékoznak a könyvtárnak, természetesen olvashatjuk a táblán az ajándékozók nevét is.

Nyitrai József (Győr) abban látta a háromnapos értekezlet tapasztalatát, hogy Tiszanána és Karácsond példás

munkája nem csupán a tanács támogatásán múlik, hanem azon is, hogy mennyire lelkes ember a könyvtáros. A megyei könyvtárak tehát jól válasszák meg azokat, akikre rábízják egy népkönyvtár vezetését. Majdnem mindegyik felszólaló könyvtáros megállapította, hogy a tapasztalatcserének most megismert módszere hasznos, sokat tanultak belőle és kéri, hogy a Népkönyvtári Központ a jövőben is rendezzen ilyen értekezleteket. Bali Jánosné (Tolna) megfigyeléseit

abban foglalja össze, hogy Karácsondon látta, milyenek lesznek a jövőben a népkönyvtárak, Tiszanánán pedig azt, milyenek kell lenni ma egy népkönyvtárnak. Az irányítószerveknek, a megyei és járási könyvtáraknak tehát nincs szebb feladatuk, mint népkönyvtárainkat minél hamarabb előbb a tiszánánai, majd a karácsondi könyvtár színvonalára emelni.

ROZSA GYÖRGY,
a Népkönyvtári Központ
munkatársa

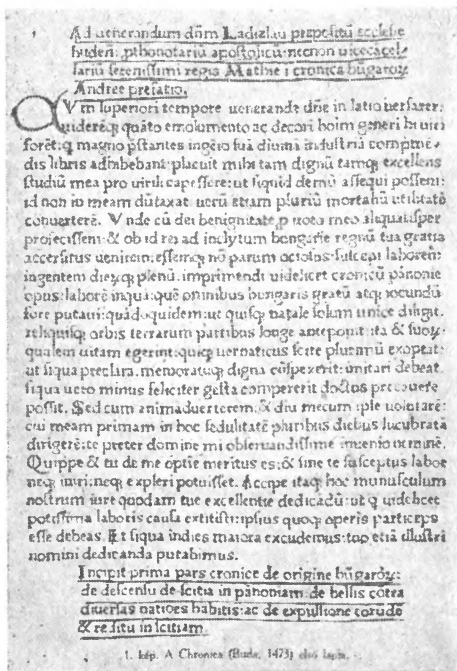
Régi magyar könyvek az Országos Széchényi Könyvtárban

Az Országos Széchényi Könyvtár az ország legnagyobb múzeális jellegű könyvgyűjteménye. Nemzeti könyvtárunk alapításától fogva — a többi nagy könyvtár egyetemes gyűjtőkörétől eltérően — elsősorban a magyar és magyar vonatkozású könyvanyag gyűjtésére törekedett. Ennek a másfél évszázados munkának eredményeként ma a Széchényi Könyvtár nemzeti múltunk frott és nyomtatott emlékeinek, haladó nemzeti hagyományainknak leggazdagabb tárháza.

A felszabadulás óta a Széchényi Könyvtár is egyre fokozottabb mértékben vesz részt dolgozó népiünk kulturális felemelkedésének elősegítésében, a tudományos kutatás és az egyetemi oktatás támogatásában. Speciális gyűjteményei, nemzeti könyvtári jellege azonban különleges és nem kevésbé fontos feladatok ellátására is kötelezik. A Széchényi Könyvtár speciális hivatása: haladó nemzeti hagyományaink lehető legteljesebb összegyűjtése, gondos megőrzése és feltárása.

A Széchényi Könyvtár Régi Magyar Könyvtár néven ismert különgyűjteménye a XV. századtól 1711-ig több mint 5000 magyar nyelvű könyvet, magyarországi nyomtatványt, valamint magyar szerzők külföldön megjelent munkáit foglalja magában. A gyűjtemény legrégebbi darabja az első nyomtatásban megjelent magyar krónika, az ú. n. »Budai Krónika«. Ez a fontos magyar történelmi forrásmunka a magyar nyomdászat szempontjából is jelentős emlék, hiszen az 1473-ban Hess András által Budán alapított első magyar könyvnyomda terméke.

Mátyás király uralkodása idejében különösen nagy volt az érdeklődés a magyar történellem iránt. 1488-ban, alig néhány hónapon belül két ízben — előbb Brünmben, majd Augsburgban — jelent meg Thuróczy János magyar krónikája. Mindkét kiadást farnetszetes illusztrációk díszítik. A Széchényi Könyvtár az augsburgi kiadás két különlegesen pompás kiállítású példányát őrzi. A nagyhírű augsburgi Ratdolt nyomda ezekben a hártypéldányokban arany betűkkel nyomtatta a krónika Mátyás királyhoz intézett ajánlását, ami valószínűleg teszi,

A Budai krónika első lapja